

La Catalunya supervivent

El cicle Mènsula comença aquest diumenge

El cicle d'espectacles de petit format Mènsula torna a la càrrega aquest cap de setmana. Després de la seva primera edició l'any 2013, Mènsula obrirà de nou el teló diumenge vinent 1 de març amb una doble actuació, a Sant Martí de Riucorb, on actuarà Krregades de Romanços a les 5 de la tarda, i a Biosca, on ho farà el grup Tres Tango. L'entrada a tots els espectacles és gratuïta. El cicle l'organitza la companyia Teatre de Butxaca i la productora La Gata Roja del Pla d'Urgell, i recorrerà durant els caps de setmana de març diversos pobles i indrets de les terres de Ponent: Penelles el dia 15 amb el circ de Trapetelando, Juneda el dia 22 amb *Femení plural* de Crisi Perpètua, Talarn el dia 28 amb *Memòria* de Teatre de Butxaca, i Sant Llorenç de Morunys i Castellnou de Seana amb Teatre de Butxaca i Crisi Perpètua. La proposta, que té el suport de la Diputació de Lleida i l'Institut d'Estudis Ilerdencs, és també una oportunitat per conèixer els pobles del territori.

Jornada sobre el català i l'escola, a Fraga

El Casal Jaume I de Fraga organitza el cap de setmana vinent l'edició de la Jornada de Dignificació Lingüística de 2015, dedicada aquest any a la situació de la llengua a l'escola. L'escriptor del Baix Cinca Francesc Serés serà l'encarregat d'obrir la jornada, com a autor convidat al sopar inaugural el divendres, 6 de març, a l'hotel Casanova. L'endemà es desenvoluparan les diverses ponències. Obrirà Tomàs Llopis relatant la situació de l'escola i la llengua al País Valencià, a partir de les 10 de matí al Palau Montcada de Fraga. Durant el matí també hi intervindran l'Associació Clarió, la psicopedagoga Cristina Royo i el periodista Marcel Pena per fer un repàs de la situació del català a la Franja, ara que la nova llei de llengües aprovada pel PP i el PAR a Aragó substitueix el nom del català i comença a tenir influència en l'ensenyament. El filòleg Pau Vidal, autor del llibre *El bilingüisme mata*, farà una ponència sobre el *catanyol* a classe. Les jornades culminaran amb un dinar a Fraga i una visita guiada al jaciment arqueològic del Bolavar, a Serós.

Exposició sobre Guinovart i el paisatge, a Osca

L'Espai Guinovart participa aquest divendres 27 de febrer en la inauguració de l'exposició *Guinovart. El paisaje intervenido*, al Centro de Arte y Naturaleza (Cdan) de la Fundación Beulas d'Osca. L'exposició, de la qual formen part diverses obres cedides de la Col·lecció de la Fundació Privada Espai Guinovart d'Agramunt, es mantindrà oberta fins al proper 24 de maig. La mostra reuneix més de 40 obres, entre les quals hi ha un conjunt d'arbres tornejats i pintats per l'artista, vinculat en la seva infantesa i després en la maduresa a Agramunt. La relació de Guinovart amb el paisatge és plena de simbolisme i d'elements poètics i és un dels elements centrals de la seva producció.

Resposta popular

Els populars caliquenyos eren la resposta casolana i popular a la misèria de la postguerra i l'intent de l'Estat de fer passar la societat pels seus monopolis, ja fos tabaquer, ideològic, religiós o d'identitat.

Va existir un país que va decidir fumar-se la dictadura, passar per alt les prohibicions i els monopolis d'Estat i intentar tirar endavant per ell mateix. És el país que retrata el periodista Francesc Canosa (Balaguer, 1975) a *Fumar-se el franquisme. La Catalunya caliqueny*, publicat per Ara Llibres. El llibre recull les vivències de pagesos de diverses poblacions de la plana de Lleida que van començar a elaborar caliquenyos, el "cigar del poble", com l'anomena Canosa, com a mode de supervivència durant la postguerra, desfiat la prohibició de l'Estat espanyol, que tenia el seu propi monopoli amb Tabacalera, i creant sistemes de producció i distribució capaços de fer arribar d'estraperlo el producte a tots els racons

regut que comença als anys quaranta i que s'allarga fins a la fi de l'autarquia, la recuperació econòmica i la recta final de la dictadura.

Canosa va visitar la setmana passada l'Institut d'Estudis Ilerdencs per presentar un llibre que no és només una crònica d'una realitat ignorada que la historiografia que s'ocupa de l'etapa franquista ha passat per alt ("no vaig trobar cap bibliografia sobre el tema", ha explicat) sinó una metàfora del país que encara som, tenaç i supervivent, d'un esperit barreja d'ateneu anarquista i d'emprenedoria silenciosa i autosuficient: "Una societat que tot i les dificultats sempre vol tirar endavant."

En la presentació, Canosa va estar acompanyat pel president de la Diputació

Francesc Canosa, a l'esquerra, amb Joan Reñé i el director de l'IEI, Josep Maria Solé i Sabaté / ACN

d'una Catalunya grisa i pobra que, malgrat la derrota i la misèria, no renunciava al petit plaer de fumar.

La prosa de Canosa és també un plaer per ella mateixa, sigui el tema que sigui. Àgil i afilada, impressionista i sensorial, realista i sorprenentment metafòrica a la vegada, ens condueix per les olors i els sorolls dels patis de les cases del Pla d'Urgell i les Garrigues on es cargolen les fulles de tabac fins als trens plens de suor i maletes de fusta que avancen de forma pesada i lenta cap a Barcelona amb la seva càrrega de contraban i esperança silenciosa, passant també per la mítica Atlàntida, la terra d'abundància i fertilitat podria ser el Ponent català transformat pel Canal d'Urgell. A través de Canosa anem coneixent diversos personatges reals que ens van portant per la història d'aquesta Atlàntida pagesa, fumadora i estraperlista, la Cuba catalana amb accent lleidatà, en un recor-

de Lleida, Joan Reñé, alcalde de Fondarella: un municipi que és precisament un dels focus de producció de caliquenyos i que actualment, en la seva fira d'oficis, hi té una parada fixa una demostració de la producció artesanal de cigars. "Va ser una mostra de la convivència de tot un poble i un relat de supervivència d'uns temps durs."

Fondarella, Juneda, les Borges Blanques o Torres de Segre són alguns dels municipis on es produïa tabac als camps i caliquenyos a les cases a ritme de mil, dos mil, cinc mil al dia, en una indústria artesanal i clandestina que va esquivar la vigilància de la Guàrdia Civil i de Tabacalera. "Són els municipis on he recollit testimonis, però n'hi havia molts més", ha explicat Canosa, que reivindica el paper de Ponent, l'Atlàntida catalana, la Cuba mediterrània, en la seva contribució a ignorar, derrocar i fumar-se, cigar a cigar, el franquisme. *